

BOJXONA PROFILI: CHEGARA NAZORATIDA XAVFSIZLIK VA AXLOQIY MULOHAZALAR MUVOZANATI

Fayzullayeva Xurshida
Erkin qizi

*Bojxona Instituti "Psixologik tayyorgarlikni
rivojlantirish markazi"
katta o'qituvchisi*

Annotatsiya

Bojxona profilini aniqlash, chegaralarda yaqinroq tekshirish uchun shaxslarni aniqlash uchun turli ko'rsatkichlardan foydalanish amaliyoti xavfsizlik choralarini kuchaytirishda muhim vositaga aylandi. Biroq, bojxona profilini amalga oshirish shaxsiy hayot, kamsitish va inson huquqlari buzilishi bilan bog'liq axloqiy tashvishlarni keltirib chiqaradi. Ushbu maqola bojxona profilini yaratish tushunchasini, uning chegara nazoratidagi samaradorligini, axloqiy oqibatlarini va xavfsizlik ehtiyojlari va shaxsiy huquqlar o'rtasidagi muvozanatga erishish strategiyasini o'rganadi. Bojxona profilini tuzishning murakkabliklarini o'rganib, ushbu maqola chegara xavfsizligi va inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha davom etayotgan munozaraga hissa qo'shishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: bojxona profilini aniqlash, chegara nazorati, xavfsizlik, axloqiy mulohazalar, diskriminatsiya, inson huquqlari

Kirish:

Bojxona profilini aniqlash chegara nazorati organlari tomonidan turli xarakteristikalar, xatti-harakatlar yoki sayohat usullari asosida xavfsizlikka xavf tug'dirishi mumkin bo'lgan shaxslarni aniqlash uchun qo'llaniladigan strategiyadir. Muayyan shaxslarni sinchiklab tekshirish uchun nishonga olish orqali bojxona profili chegaralarda xavfsizlik choralarini kuchaytirish va terrorizm, kontrabanda va noqonuniy immigratsiya kabi tahdidlarning oldini olishga qaratilgan. Bojxona profilini aniqlash potentsial xavflarni aniqlashda samarali vosita bo'lishi mumkin bo'lsa-da, uni amalga oshirish shaxsiy hayotga tajovuz, kamsitish va inson huquqlari buzilishi bilan bog'liq axloqiy mulohazalarni oshiradi. Ushbu maqolada biz bojxona profili tushunchasini, uning chegara nazorati uchun oqibatlarini va undan foydalanish bilan bog'liq axloqiy muammolarni o'rganamiz.

Chegara nazoratida bojxona profilining samaradorligi:

Chegaralarda xavfsizlik choralarini samaradorligini oshirish uchun butun dunyo bo'ylab chegara nazorati idoralari tomonidan bojxona profili qo'llanilgan. Sayohat tarixi, xatti-harakatlari va demografik ma'lumotlar kabi omillarni tahlil qilish orqali bojxona xodimlari qo'shimcha tekshiruvni talab qilishi mumkin bo'lgan shaxslarni

aniqlashlari mumkin. Ushbu maqsadli yondashuv hokimiyat organlariga resurslarni yanada samaraliroq taqsimlash va yuqori xavf ostida bo'lgan shaxslarga e'tibor qaratish imkonini beradi, bu esa chegara xavfsizligi choralari kuchaytirishi mumkin.

Shu bilan birga, bojxona profilini tuzishning samaradorligi munozaralarga sabab bo'ladi, chunki profillash usullarining to'g'riligi va noto'g'ri pozitivlar ehtimoli ushbu yondashuvning ishonchliligi haqida tashvish tug'diradi. Tanqidchilarning ta'kidlashicha, irqi, etnik kelib chiqishi yoki dini kabi xususiyatlarga asoslangan profil yaratish kamsitish amaliyotiga olib kelishi va chegara nazorati organlariga ishonchni susaytirishi mumkin. Samarali xavfsizlik choralari bo'lgan ehtiyojni shaxsiy huquqlarni himoya qilish bilan muvozanatlash bojxona profilini amalga oshirishda asosiy muammo bo'lib qolmoqda.

Bojxona profilini tuzishda axloqiy mulohazalar:

Bojxona profilini qo'llash diqqat bilan tekshirishni talab qiladigan bir qator axloqiy mulohazalarni keltirib chiqaradi. Asosiy tashvishlardan biri irqi, etnik kelib chiqishi, dini yoki milliy kelib chiqishi kabi omillarga asoslangan kamsitish ehtimoli. Ushbu asoslar bo'yicha shaxslarni profillash stereotiplarni davom ettirishi, noto'g'ri qarashlarni kuchaytirishi va odamlarning teng munosabatda bo'lish va kamsitmaslik huquqlarini buzishi mumkin.

Maxfiylikka tajovuz qilish bojxona profilini yaratish bilan bog'liq yana bir axloqiy tashvishdir. Profil yaratish maqsadida shaxsiy ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish shaxslarning shaxsiy daxlsizlik huquqlarini himoya qilish va maxfiy ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanish ehtimoli haqida savollar tug'diradi. Samarali xavfsizlik choralari qo'llash bilan birga shaxslarning shaxsiy daxlsizligiga bo'lgan huquqlarini himoya qilish chegara nazorati organlari uchun jiddiy muammo tug'diradi.

Samarali chegara xavfsizligini ta'minlash va shaxsiy huquqlarni himoya qilish zaruratini muvozanatlash bojxona profilini yaratishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Hisobdorlik va adolatni ta'minlash uchun profil yaratish tartib-qoidalarini amalga oshirishda shaffoflik muhim ahamiyatga ega. Profil yaratish uchun ishlatiladigan mezonlar va jarayonlarni tavsiflovchi aniq ko'rsatmalar o'zboshimchalik yoki kamsituvchi amaliyotlar xavfini kamaytirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, bojxona profilini tuzishning turli guruhlariga ta'sirini baholash va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nomutanosiblik yoki noxolisliklarni bartaraf etish uchun monitoring va nazorat mexanizmlarini yaratish kerak. Natijalar to'g'risida ma'lumotlar to'plash va zarar ko'rgan shaxslarning fikr-mulohazalari bilan bir qatorda, profil yaratish amaliyotlarini muntazam ravishda ko'rib chiqish har qanday kamsitish yoki shaxsiy daxlsizlik holatlarini aniqlash va tuzatishga yordam beradi.

Profilni yaratish jarayonida to'plangan shaxsiy ma'lumotlardan noto'g'ri foydalanishni oldini olish uchun xavfsizlik choralari ko'rish kerak. Shifrlash, cheklangan kirish va xavfsiz saqlash protokollari kabi ma'lumotlarni himoya qilish choralari shaxslarning maxfiy ma'lumotlarini himoya qilish uchun amalga oshirilishi kerak. Bundan tashqari, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizlik maqsadlari uchun zarur bo'lgan vaqtdan uzoqroq saqlanishini ta'minlash uchun ma'lumotlarni saqlash va yo'q qilish bo'yicha aniq siyosatlar o'rnatilishi kerak.

Chegara nazorati xodimlarini o'qitish va o'qitish bojxona profilini tuzishda axloqiy me'yorlar haqida xabardorlikni oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Ta'lim

dasturlarida inson huquqlarini hurmat qilish, stereotiplardan qochish, profil yaratish jarayonida adolat va kamsitmaslik tamoyillarini qo'llab-quvvatlash muhimligini ta'kidlash kerak. Chegara nazorati idoralarida inson huquqlari va xilma-xilligiga hurmat madaniyatini rag'batlantirish xolis yoki kamsituvchi profillash amaliyoti xavfini kamaytirishga yordam beradi. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, bojxona profilini tuzishda axloqiy jihatlarni ko'rib chiqish shaffoflik, hisobdorlik, ma'lumotlarni himoya qilish va shaxslar huquqlarini hurmat qilishni birinchi o'ringa qo'yadigan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Aniq ko'rsatmalar, monitoring mexanizmlari va o'qitish tashabbuslarini qabul qilish orqali chegara nazorati organlari bojxona profilini yaratish amaliyotida xavfsizlik imperativlari va axloqiy tamoyillar o'rtasida muvozanatni saqlashga harakat qilishlari mumkin. Bojxona profilini tuzishda axloqiy me'yorlarga rioya qilish xavfsizlik choralari samarali, adolatli va shaxslarning huquqlari va qadr-qimmatini hurmat qilishini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

Xavfsizlik va shaxsiy huquqlar o'rtasidagi muvozanatni saqlash:

Xavfsizlik ehtiyojlari va shaxsiy huquqlar o'rtasidagi muvozanatga erishish bojxona profilini amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Chegara nazorati organlari chegaradan o'tayotgan barcha shaxslarga nisbatan adolatli munosabatda bo'lishini ta'minlaydigan shaffof va hisobdor amaliyotlarni qo'llashi kerak. Profillash tartib-qoidalari bo'yicha aniq yo'riqnomalarni amalga oshirish, profil yaratish amaliyotlarining ta'sirini kuzatish va kamsitish holatlarini bartaraf etish yo'llarini ta'minlash individual huquqlarni himoya qilishda muhim qadamdir.

Bundan tashqari, kamsitmaslik, mutanosiblik va shaffoflik tamoyillarini bojxona profilini shakllantirish siyosatiga kiritish axloqiy tashvishlarni yumshatishga yordam beradi va adolatli va samarali chegara nazorati amaliyotini ilgari suradi. Bojxona profilini tuzishda inson huquqlari standartlari va axloqiy tamoyillarni qo'llab-quvvatlagan holda, chegara nazorati organlari shaxslarning qadr-qimmatini va huquqlarini hurmat qilgan holda xavfsizlik choralari kuchaytirishi mumkin.

Xulosa:

Bojxona profilini aniqlash murakkab amaliyot bo'lib, chegaralarda xavfsizlik choralari kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Bojxona profilini aniqlash potentsial tahdidlarni aniqlashda samarali vosita bo'lishi mumkin bo'lsa-da, uni amalga oshirish shaxsiy hayot, kamsitish va inson huquqlari buzilishi bilan bog'liq axloqiy fikrlarni keltirib chiqaradi. Ushbu axloqiy muammolarni hal qilish va xavfsizlik ehtiyojlari va shaxsiy huquqlar o'rtasida muvozanatni saqlashga intilish orqali chegara nazorati organlari inson huquqlari standartlarini qo'llab-quvvatlashi va adolatli va samarali chegara nazorati amaliyotini qo'llab-quvvatlashi mumkin. Oldinga harakat qilish, manfaatdor tomonlar o'rtasida doimiy muloqot va hamkorlik chegara nazorati operatsiyalarida xavfsizlik va asosiy huquqlarni hurmat qilishni birinchi o'ringa qo'yadigan bojxona profilini shakllantirish siyosatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, bojxona profilini tuzishda axloqiy jihatlarni ko'rib chiqish shaffoflik, hisobdorlik, ma'lumotlarni himoya qilish va shaxslar huquqlarini hurmat qilishni birinchi o'ringa qo'yadigan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Aniq ko'rsatmalar, monitoring mexanizmlari va o'qitish tashabbuslarini qabul qilish orqali chegara nazorati organlari bojxona profilini yaratish amaliyotida

xavfsizlik imperativlari va axloqiy tamoyillar o'rtasida muvozanatni saqlashga harakat qilishlari mumkin. Bojxona profilini tuzishda axloqiy me'yorlarga rioya qilish xavfsizlik choralari samarali, adolatli va shaxslarning huquqlari va qadr-qimmatini hurmat qilishini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Gudvin-Gill, G. S. (2018). Xalqaro huquq va sayohatchilar va boshpana izlovchilarning profilini aniqlash. Xalqaro qochqinlar huquqi jurnali, 30(2), 199-224.
2. Hathaway, O. A. va Neve, R. A. (2018). Xavfsizlik va inson huquqlari. Oksfordning qurolli mojarolarda xalqaro huquq bo'yicha qo'llanmasida (413-432-betlar). Oksford universiteti matbuoti.
3. Volinskiy-Basmanov YU.M, Volinskiy, V.YU. Kameneva, M.E. Eriashvili N.D., Aminov I.I. Psixologicheskoe obespechenie predotvrasheniya nezakonnykh aktov nezakonного vmeshatelstva v deyatelnost grajdanskoy aviatsii / YU.M. Volinskiy Basmanov i dr. M.: YUniti-Data Zakon i pravo, 2011.– S. 86.
 - a. Statniy V.M. Texnologiya profaylinga i ee realizatsiya v obespechenii bezopasnosti na transporte V.M. Statnyy SPb, 2010.– S. 149
4. Qodirov M,S. Bojxona xizmati xodimlari kasbiy faoliyatida profayling texnologiyasini rivojlantirish masalalari/ "Zamonaviy ta'lim" jurnali, 2019. № 11
5. Qodirov M.S., SHomirzaev S.A. Bojxona profaylingi. Ma'ruzalar kursi. – T.: BI, 2019.- 65-b.
6. Rogatix L.F. Borba s kontrabandoy narkoticheskix sredstv, psixotropnykh veshchestv i silno deystvuyushix veshchestv. SPb, 2003. S. 35-36.